

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

9-10/2004

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Bohdan Szcześniak
Alicja Kicińska
Marcin Lisiak
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Marcin Lisiak

Oddano do druku – 9 grudnia 2004 r.

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI

Str.

* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
*Wybory uzupełniające do Senatu RP w dniu 12 września 2004 r. w okręgach wyborczych nr 22, 26, 30 i 31	5
*Sprawozdania z wyborów uzupełniających do Senatu RP	5
*Wybory uzupełniające do Senatu RP zarządzone na dzień 21 listopada 2004 r. w okręgu wyborczym nr 29	14
*Sprawozdania finansowe z wyborów uzupełniających do Senatu RP przeprowadzonych w dniu 28 marca 2004 r. w okręgu nr 3	15
*Informacje, wyjaśnienia i opinie	15
* Informacje prawne	18
* Wymiana doświadczeń z zagranicą	18
* Z działalności Krajowego Biura Wyborczego	22

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła posiedzenia w dniach 13 i 27 września oraz 25 października 2004 r.

* W dniu 12 września 2004 r. w 4 okręgach wyborczych: nr 22, 26, 30 i 31 odbyły się wybory uzupełniające do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Państwowa Komisja Wyborcza w dniu 13 września 2004 r. przyjęła obwieszczenie o wynikach tych wyborów, podała je do publicznej wiadomości i przekazała do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Obwieszczenie jest ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 17 września 2004 r. Nr 204, poz. 2089.

Państwowa Komisja Wyborcza na posiedzeniu w dniu 13 września 2004 r. przyjęła także sprawozdania z wyborów uzupełniających do Senatu przeprowadzonych w dniu 12 września 2004 r. i zgodnie z ustawowym wymogiem przewidzianym w art. 212 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiła je Marszałkowi Senatu oraz Sądowi Najwyższemu.

Sprawozdanie

z wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 12 września 2004 r. w województwie podkarpackim w okręgu wyborczym nr 22 oraz w województwie śląskim w okręgach wyborczych: nr 26, nr 30 i nr 31

I. Podstawa prawna przeprowadzenia wyborów.

Wybory zarządził Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 5 lipca 2004 r. wyznaczając ich datę na 12 września 2004 r. Postanowienie Prezydenta wraz z kalendarzem wyborczym zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 11 lipca 2004r. Nr 158, poz. 1651.

Wybory odbyły się w 4 okręgach wyborczych na obszarze 2 województw: w województwie podkarpackim w okręgu wyborczym nr 22 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Rzeszowie oraz w województwie śląskim w okręgach wyborczych: nr 26 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Bielsku-Białej, nr 30 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach i nr 31 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Sosnowcu. W każdym okręgu wyborczym wybierano 1 senatora. Wybory przeprowadzono na podstawie ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499 ze zm.) zwanej dalej Ordynacją wyborczą.

Obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 lipca 2004 r. informujące o zarządzeniu wyborów, o granicach okręgów wyborczych, liczbie senatorów wybieranych w każdym okręgu i siedzibach Okręgowych Komisji Wyborczych zostały podane do publicznej wiadomości przez rozplakatowanie na obszarze każdego okręgu wyborczego, z zachowaniem terminu określonego kalendarzem wyborczym.

II. Komisje wyborcze i obwody głosowania.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 44 ust. 1-3 i art. 193 ust. 3 Ordynacji wyborczej, uchwałą z dnia 22 lipca 2004 r. powołała dla przeprowadzenia wyborów Okręgowe Komisje Wyborcze w Rzeszowie, Bielsku-Białej, Katowicach i Sosnowcu. W skład każdej komisji weszło 8 sędziów. Przewodniczącymi Okręgowych Komisji Wyborczych w Rzeszowie, Bielsku-Białej i Katowicach, zgodnie z art. 44 ust. 1 Ordynacji wyborczej, zostali z urzędu komisarze wyborczy. Natomiast Okręgowa Komisja Wyborcza w Sosnowcu, w której nie było możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego przez komisarza wyborczego, zgodnie z art. 44 ust. 3 Ordynacji wyborczej wybrała przewodniczącego ze swego grona.

Łącznie w składach Okręgowych Komisji Wyborczych pracowało 32 sędziów: 2 sędziów sądów apelacyjnych, 6 sędziów sądów okręgowych i 24 sędziów sądów rejonowych. Z zachowaniem terminu ustalonego kalendarzem wyborczym wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast powołali 2308 obwodowych komisji wyborczych, w skład których weszło 23629 wyborców.

III. Tworzenie komitetów wyborczych, zgłaszanie i rejestrowanie kandydatów na senatora.

1. Zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej (art. 96 ust. 2, art. 97 ust. 7, art. 98 ust. 4 i art. 194) kandydatów na senatora mogą zgłaszać komitety wyborcze partii politycznych, koalicyjne komitety wyborcze partii politycznych oraz komitety wyborcze wyborców, które w ustawowo określonym terminie zawiadomią Państwową Komisję Wyborczą o zamiarze udziału w wyborach oraz o utworzeniu komitetu wyborczego i uzyskają potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia. Termin ten upłynął w dniu 26 lipca 2004 r. Do Państwowej Komisji Wyborczej wpłynęły zawiadomienia od 25 podmiotów wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła (w kolejności zgłoszeń) zawiadomienia o utworzeniu 21 komitetów wyborczych:

Komitetu Wyborczego Polskiej Partii Pracy,
Komitetu Wyborczego Polskiej Partii Narodowej,
Komitetu Wyborczego Unii Wolności,
Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin,

Komitetu Wyborczego Wyborców Piotra Hałasika,
Komitetu Wyborczego Ruchu Obrony Bezrobotnych,
Komitetu Wyborczego Socjaldemokracji Polskiej,
Komitetu Wyborczego Sojuszu Lewicy Demokratycznej,
Komitetu Wyborczego Wyborców Ruch Chrześcijańsko-Ludowo-Narodowy „Nadzieja”
Komitetu Wyborczego Partii Ludowo-Demokratycznej,
Komitetu Wyborczego Platformy Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej,
Komitetu Wyborczego Narodowego Odrodzenia Polski,
Komitetu Wyborczego Demokratycznej Partii Lewicy,
Komitetu Wyborczego Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej,
Komitetu Wyborczego Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP,
Komitetu Wyborczego Unii Polityki Realnej,
Komitetu Wyborczego Prawa i Sprawiedliwości,
Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego,
Komitetu Wyborczego Wyborców Leszka Midury,
Komitetu Wyborczego Wyborców Kazimierza Jaworskiego „Dolina Strugu”,
Komitetu Wyborczego Wyborców Józefa Heczko-Prawo, Rodzina, Ojczyzna.

Komunikat o przyjęciu zawiadomień Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 105 Ordynacji wyborczej, ogłosiła w Monitorze Polskim z dnia 13 sierpnia 2004 r. Nr 34, poz. 603 oraz podała do publicznej wiadomości w dzienniku „Rzeczpospolita” i na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

Państwowa Komisja Wyborcza odmówiła przyjęcia zawiadomień o utworzeniu 5 komitetów wyborczych: 4 komitetom z powodu niespełnienia warunku określonego w art. 98 ust. 4 Ordynacji wyborczej, tj. niedołączenia co najmniej 1000 podpisów wyborców popierających utworzenie komitetu, a jednemu komitetowi, ponieważ zawiadomienie zostało dokonane po upływie ustawowego terminu przewidzianego na jego wniesienie do Państwowej Komisji Wyborczej.

Pełnomocnicy 2 komitetów wyborczych, na podstawie art. 102 ust. 3 Ordynacji wyborczej, wnieśli do Sądu Najwyższego skargi na uchwały Państwowej Komisji Wyborczej odmawiające przyjęcia zawiadomień. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2004 r. uznał zasadność skargi Komitetu Wyborczego Wyborców Józefa Heczko-Prawo, Rodzina, Ojczyzna. Państwowa Komisja Wyborcza w dniu 10 sierpnia 2004 r., zgodnie z art. 102 ust. 4 Ordynacji wyborczej, przyjęła zawiadomienie o utworzeniu tego Komitetu Wyborczego w celu zgłoszenia kandydata na senatora w wyborach uzupełniających do Senatu RP zarządzonych na dzień 12 września 2004 r. w wojewódz-

twie śląskim w okręgu wyborczym nr 26 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Bielsku - Białej.

2. Zgodnie z kalendarzem wyborczym, tj. do dnia 3 sierpnia 2004 r. okręgowe komisje wyborcze przyjmowały od pełnomocników komitetów wyborczych zgłoszenia kandydatów na senatorów do rejestracji. Wyjątek dotyczył terminu zgłoszenia kandydata w okręgu nr 26 przez Komitet Wyborczy Wyborców Józefa Heczko, w związku z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2004 r.; Państwowa Komisja Wyborcza w uchwale z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie przyjęcia zawiadomienia o jego utworzeniu udzieliła wyjaśnień Komitetowi i wytycznych Okręgowej Komisji Wyborczej w Bielsku-Białej, dotyczących czynności wyborczych związanych z uprawnieniami tego Komitetu Wyborczego do zgłoszenia kandydata na senatora w okręgu wyborczym nr 26 i odpowiednio trybem działania Okręgowej Komisji Wyborczej. W szczególności Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła, iż termin zgłoszenia kandydata na senatora przez KWW Józefa Heczko upływa w dniu 16 sierpnia 2004 r. o godz. 24.00 i zobowiązała Okręgową Komisję Wyborczą w Bielsku-Białej do pełnienia w tym dniu do godz. 24.00 dyżuru dla przyjęcia zgłoszenia, a następnie do jego rozpatrzenia zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej. Uzasadniając powyższe ustalenia Komisja wskazała, że konsekwencją uznania przez Sąd Najwyższy zasadności skargi KWW Józefa Heczko i obowiązku Państwowej Komisji Wyborczej niezwłocznego przyjęcia zawiadomienia o jego utworzeniu jest powrót do stanu rzeczy z dnia, w którym zawiadomienie zostałyby przez Komisję rozpatrzone i uznane za wolne od wad (art. 102 ust. 1 Ordynacji). Ponieważ jednak w okresie prowadzonego postępowania skargowego przed Sądem Najwyższym, w dniu 3 sierpnia br. minął ustawowo określony termin zgłaszania kandydatów na senatora, a w przepisach ustawy brak jest wyraźnego odniesienia do takiej sytuacji, Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła ten termin przez odpowiednie zastosowanie przepisów art. 98 ust. 4 zd. drugie, art. 102 ust. 1 i ust. 4 zd. czwarte, art. 103 ust. 2 i art. 143 ust. 1 Ordynacji wyborczej. Z przepisów tych wynika, iż minimalny ustawowy wpływ czasu pomiędzy dniem rozpoczęcia przez komitet wyborczy wykonania czynności wyborczych, a ostatnim dniem na zgłoszenie kandydata na senatora wynosi 6 dni. Gdyby zatem zawiadomienie o utworzeniu KWW Józefa Heczko zostało przyjęte w dniu 29 lipca 2004 r. Komitet ten miałby 6 dni na wykonanie czynności związanych ze zgłoszeniem kandydata na senatora. Dlatego w konkretnej sprawie uprawnione było wyznaczenie na zgłoszenie kandydata 6 dni, tj. do dnia 16 sierpnia 2004 r.

Po zakończeniu procedury rozpatrywania zgłoszeń okręgowe komisje wyborcze zarejestrowały kandydatów na senatorów:

- Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie właściwa dla okręgu wyborczego nr 22 zarejestrowała 11 kandydatów na senatora. Komisja odmówiła rejestracji kandydata zgłoszonego przez Komitet Wyborczy Unii Polityki Realnej ponieważ wbrew wymogom art. 143 ust. 3 Ordynacji zgłoszenia dokonała nieuprawniona osoba o nieustalonej tożsamości. Z uwagi na to powyższa wada nie mogła zostać usunięta w trybie art. 147 ust. 2 Ordynacji.
- Okręgowa Komisja Wyborcza w Bielsku - Białej właściwa dla okręgu wyborczego nr 26 zarejestrowała 12 kandydatów na senatora. Komisja odmówiła rejestracji kandydata zgłoszonego przez Komitet Wyborczy Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP, ponieważ zgłoszenie kandydatury nie zostało poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców (art. 196 ust. 1 Ordynacji wyborczej), a pełnomocnik komitetu wyborczego nie usunął tej wady w terminie wskazanym przez Komisję.
- Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach właściwa dla okręgu wyborczego nr 30 zarejestrowała 9 kandydatów na senatora. Komisja odmówiła rejestracji 3 kandydatów zgłoszonych przez:

Komitet Wyborczy Ruch Obrony Bezrobotnych,

Komitet Wyborczy Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP,

Komitet Wyborczy Demokratycznej Partii Lewicy.

Podstawę odmowy rejestracji było niepoparcie zgłoszeń przez wymaganą ustawowo liczbę 3000 podpisów wyborców.

Pełnomocnik KWW Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP wniósł na postanowienie Okręgowej Komisji Wyborczej skargę do Sądu Okręgowego, którą Sąd uznał na zasadną. W związku z tym, zgodnie z art. 148 ust. 3 Ordynacji wyborczej, Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach zarejestrowała kandydata tego Komitetu.

- Okręgowa Komisja Wyborcza w Sosnowcu właściwa dla okręgu wyborczego nr 31 zarejestrowała 13 kandydatów na senatora.

Komisja odmówiła rejestracji kandydata zgłoszonego przez Komitet Wyborczy Ruch Obrony Bezrobotnych ponieważ zgłoszenie nie zostało poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców, a pełnomocnik Komitetu nie uzupełnił brakującej liczby podpisów w terminie wskazanym przez Komisję.

3. W toku badania prawidłowości wykazów podpisów wyborców popierających zgłoszenia kandydatów na senatorów Okręgowe Komisje Wyborcze w: Bielsku-Białej (okręg

nr 26), Katowicach (okręg nr 30) i Sosnowcu (okręg nr 31) stwierdziły w wykazach szereg nieprawidłowości, w tym wskazujących na uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom, m.in. przez umieszczenie w wykazach nazwisk osób nieistniejących i zmarłych oraz podejrzenie fałszerstwa podpisów. W tych sprawach skierowano zawiadomienia do właściwych prokuratur rejonowych. Dotyczą one: Komitetu Wyborczego Wyborców Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP – w okręgach nr 26 w Bielsku-Białej i nr 30 w Katowicach, Komitetu Wyborczego Ruch Obrony Bezrobotnych- w okręgach nr 30 w Katowicach i nr 31 w Sosnowcu oraz Komitetu Wyborczego Demokratyczna Partia Lewicy – w okręgu nr 30 w Katowicach.

IV. Realizacja zadań przez Okręgowe Komisje Wyborcze i nadzór Państwowej Komisji Wyborczej.

1. Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po zarządzeniu wyborów przekazała komisjom wyborczym i urzędom gmin, a także zamieściła w internecie, informację o wyborach uzupełniających zarządzonych na dzień 12 września 2004 r., w której przypomniała obowiązujące przepisy prawa i procedury wyborcze, w szczególności dotyczące biernego i czynnego prawa wyborczego, sporządzania spisu wyborców oraz zgłaszania i rejestrowania kandydatów na senatora.

Przypominając zasady zgłaszania kandydatów na senatora Państwowa Komisja Wyborcza podkreśliła, że zgłoszeń mogą dokonywać wyłącznie te komitety wyborcze, które uzyskały od Państwowej Komisji Wyborczej potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia o ich udziale w wyborach; każdy komitet wyborczy może zgłosić w okręgu wyborczym tylko jednego kandydata na senatora; kandydatem na senatora może być obywatel polski, mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat; zgłoszenie kandydata musi być poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców stale zamieszkałych w okręgu wyborczym.

W związku z otrzymywanymi pytaniami dotyczącymi stosowania w wyborach uzupełniających przepisów art. 19 i art. 67 ust. 2 pkt 1 i 4 Ordynacji wyborczej o dopisywaniu do spisów wyborców osób czasowo przebywających na obszarze gminy oraz na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię, że wybory uzupełniające do Senatu mają charakter lokalny i w związku z tym uczestniczyć w nich mogą jedynie wyborcy ujęci w rejestrach wyborców w gminach położonych na terenie okręgu, w którym zarządzono wybory uzupełniające. Oznacza to, że do spisów wyborców nie mogą być dopisywani wyborcy przebywający czasowo na obszarze gminy (art. 19 Ordynacji wyborczej) ale nie ujęci w rejestrach wyborców w gminach na obszarze danego okręgu wyborczego, ani też osoby nie ujęte w rejestrach wyborców w danym okręgu wyborczym przebywające w

dniu wyborów w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych (art. 20 ust. 1 i 3 Ordynacji wyborczej). Także dopisywanie do spisu wyborców w dniu głosowania na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania obejmuje jedynie tych wyborców, którzy otrzymali zaświadczenie w gminie położonej na terenie danego okręgu wyborczego (art. 67 ust. 2 pkt 1 Ordynacji wyborczej), oraz wyłącza dopisywanie do spisów wyborców obywateli polskich zamieszkałych za granicą (art. 67 ust. 2 pkt 4 Ordynacji wyborczej).

Zgodnie z art. 114 ust. 3 Ordynacji wyborczej Państwowa Komisja Wyborcza podała także do publicznej wiadomości informację o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców stanowiącą podstawę do obliczenia limitu dopuszczalnych wydatków na kampanię wyborczą. Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej w tej sprawie został ogłoszony w Monitorze Polskim nr 32, poz. 576 oraz podany w dzienniku "Rzeczpospolita" i na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

Zgodnie z uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 24 lutego 2003 r., do zadań i trybu pracy Okręgowej Komisji Wyborczej w wyborach uzupełniających miały odpowiednie zastosowanie uchwały Państwowej Komisji Wyborczej: z dnia 2 sierpnia 2001 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji okręgowych list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów w wyborach do Sejmu i do Senatu zarządzonych na dzień 23 września 2001 r. (M.P. Nr 25, poz. 429); z dnia 3 września 2001 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących trybu i zasad powoływania oraz zadań pełnomocników do sprawdzania zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie w wyborach do Sejmu i do Senatu (M.P. Nr 30, poz. 504); z dnia 10 września 2001 r. w sprawie wytycznych dotyczących trybu i sposobu wykonywania przez okręgowe komisje wyborcze zadań związanych z ustaleniem wyników głosowania i wyników wyborów do Sejmu i do Senatu zarządzonych na dzień 23 września 2001 r. (M.P. Nr 31, poz. 521). Natomiast do zadań i organizacji pracy obwodowych komisji wyborczych - uchwała z dnia 10 marca 2003 r. w sprawie wytycznych dotyczących przygotowania i przeprowadzenia wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. Nr 15, poz. 218). Uchwałami Państwowej Komisji Wyborczej podjętymi w tym samym terminie (10 marca 2003 r.) ustalono: wzór karty do głosowania w wyborach uzupełniających do Senatu i wzór zaświadczenia dla mężów zaufania w tych wyborach.

2. Okręgowe Komisje Wyborcze wykonując zadania wyborcze nadzorowały czynności związane z powołaniem obwodowych komisji wyborczych, sporządzeniem spisów wyborców, ustaleniem obwodów głosowania, rozplakatowaniem obwieszczeń wy-

borczych, prowadzeniem kampanii wyborczej. Wykonanie tych czynności, według informacji przekazanych Państwowej Komisji Wyborczej przez przewodniczących Okręgowych Komisji Wyborczych, było należyte i terminowe, a nieliczne interwencje w tych sprawach, np. dotyczące zgłaszania kandydatów do obwodowych komisji na bieżąco były wyjaśniane. Jedynie Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie podjęła działania nadzorcze w trybie art. 230a Ordynacji wyborczej, w związku z nieutworzeniem przez 5 rad gmin obwodów głosowania w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych. Kampania wyborcza była przez większość komitetów prowadzona w formie plakatów, publikacji prasowych oraz nieodpłatnych audycji w regionalnych programach radiowych i telewizyjnych, komisjom okręgowym sygnalizowano nieliczne przypadki niewłaściwego prowadzenia kampanii. Były one w miarę możliwości wyjaśniane, a w pojedynczych przypadkach podejmowano stosowne interwencje. Np. Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie w związku z otrzymanym powiadomieniem o prowadzeniu kampanii wyborczej przez inny podmiot niż komitet wyborczy, zwróciła się do pełnomocnika tego komitetu o wyjaśnienie w sprawie, a wobec nieuzyskania wyjaśnień skierowała do Prokuratury Rejonowej zawiadomienie o naruszeniu art. 95 Ordynacji wyborczej przez Kanclerza Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania poprzez prowadzenie kampanii wyborczej bez zgody komitetu wyborczego.

V. Przebieg głosowania i ustalenie wyników wyborów.

W dniu głosowania lokale wyborcze były otwarte w godzinach określonych Ordynacją wyborczą, tj. od 6.00 do 20.00. W większości obwodów o charakterze "zamkniętym" głosowanie rozpoczęło o godz. 8.00; obwodowe komisje wyborcze podjęły w tym zakresie stosowne uchwały i podały je do wiadomości wyborców. Komisje obwodowe otrzymały w terminie spisy wyborców, karty do głosowania i formularze protokołów głosowania.

W celu zapewnienia pomocy obwodowym komisjom wyborczym i nadzorowania ich pracy oraz rozpatrywania ewentualnych skarg wyborców, w przeddzień i w dniu głosowania pełnione były dyżury w urzędach gmin, dyżury członków Okręgowych Komisji Wyborczych, a także członków Państwowej Komisji Wyborczej. Jednakże zarówno wyborcy jak i członkowie komisji obwodowych w zasadzie nie zgłaszali dyżurującym pytań ani skarg.

Nie było też nieprawidłowości związanych z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem jego wyników przez obwodowe komisje wyborcze z wyjątkiem okręgu wyborczego nr 30, w którym dwie obwodowe komisje wyborcze: nr 10 w Katowicach i nr 29 w Siemianowicach Śląskich nieprawidłowo osteplowały karty do głosowania, przystawiając swoją pieczęć na odcisku pieczęci okręgowej komisji wyborczej. Zgodnie ze stanowiskiem Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach w obwodzie nr 29, gdzie wszystkie karty

ostemplowano wadliwie, zostały one wymienione na prawidłowo ostemplowane karty z posiadanej rezerwy. W obwodzie nr 10, w którym ostemplowano wadliwie tylko część kart, potrzeby korzystania z puli rezerwowej nie było.

Zainteresowanie wyborami było znikome we wszystkich okręgach. Nieliczny był także udział w obserwacji głosowania mężów zaufania, np. w okręgu nr 26 w Bielsku - Białej i nr 30 w Katowicach mężowie zaufania byli obecni w kilku lokalach głosowania na ogólną liczbę ponad 1000 obwodów i podobnie było w okręgu nr 22 w Rzeszowie. Jedynie w okręgu nr 31 w Sosnowcu obecność mężów zaufania była liczniejsza, byli oni w ponad 20% lokalach głosowania. Mężowie zaufania nie wnieśli uwag do protokołów głosowania. W jednym z obwodów głosowania w gminie Szczekociny w okręgu nr 31, mąż zaufania w toku ustalania wyników głosowania przez komisję obwodową wyraził poza protokołem wątpliwości co do ważności głosu, które zostały przez obwodową komisję wyjaśnione.

Frekwencja wyborcza w poszczególnych okręgach wyborczych wyniosła:

w okręgu nr 22 w Rzeszowie	- 5,45%,
w okręgu nr 26 w Bielsku-Białej	- 5,24%,
w okręgu nr 30 w Katowicach	- 3,63%,
w okręgu nr 31 w Sosnowcu	- 3,50%.

W większości obwodów frekwencja odpowiadała „średniej okręgowej”. Były także obwody w których głosowało poniżej 1% wyborców – np. nr 4, nr 5, nr 8 w powiecie bieruńsko-lędzińskim w okręgu nr 30 w Katowicach , a także obwody w których nie głosował żaden wyborca – np obwód nr 4 w Czernichowie i nr 25 w Cieszynie w okręgu nr 26 w Bielsku-Białej. W tym okręgu odnotowano wprawdzie frekwencję w granicach 30% w obwodach nr 3 i nr 6 w gminie Buczkowice, była ona spowodowana jednak – zdaniem Okręgowej Komisji Wyborczej – prowadzonymi w tym samym dniu co wybory uzupełniające do Senatu, konsultacjami mieszkańców w sprawie podziału tej gminy.

Okręgowe Komisje Wyborcza pracowały w dniu wyborów w pełnych składach. Przy przyjmowaniu przez Okręgowe Komisje Wyborcze w Bielsku-Białej, Katowicach i Sosnowcu protokołów z obwodowych komisji wyborczych i przy ustalaniu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów obecni byli pełnomocnicy komitetów wyborczych: w okręgu wyborczym nr 26 w Bielsku-Białej i w okręgu nr 30 w Katowicach - Ligi Polskich Rodzin, w okręgu wyborczym nr 30 - Unii Wolności i Sojuszu Lewicy Demokratycznej, w okręgu nr 31 w Sosnowcu – Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Polskiej Partii Pracy oraz Platformy Obywatelskiej. Nie wnieśli oni zastrzeżeń ani uwag do pracy Komisji.

Przy ustalaniu wyników głosowania przez Okręgową Komisję Wyborczą, zgodnie z ustaleniami Państwowej Komisji Wyborczej zastosowano elektroniczną technikę obliczeniową. Prace przy ustaleniu wyników głosowania i wyników wyborów przebiegały sprawnie. Okręgowe Komisje Wyborcze w Rzeszowie, Bielsku-Białej, Katowicach i Sosnowcu w dniu 13 września 2004 r. przekazały Państwowej Komisji Wyborczej protokoły wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgach wyborczych nr 22, 26, 30 i 31.

Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu protokołów sprawdziła prawidłowość ustalonych wyników i w tym samym dniu, czyli 13 września 2004 r. sporządziła obwieszczenie o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 12 września 2004 r. Wyniki wyborów Komisja podała do publicznej wiadomości, oraz przekazała obwieszczenie do ogłoszenia; zostało ono ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 17 września 2004 r., Nr 204, poz. 2089. Obwieszczenie stanowi załącznik do niniejszego sprawozdania. Obwieszczenie w dniu jego sporządzenia zostało przekazane Marszałkowi Senatu.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie posiadanych dokumentów stwierdza, że nie są jej znane fakty mogące być podstawą kwestionowania ważności wyborów.

- * **Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 13 września 2004 r. zarządził na dzień 21 listopada 2004 r. wybory uzupełniające do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr 29 (w województwie śląskim) z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Rybniku.**

Postanowienie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 17 września 2004 r. Nr 204, poz. 2084.

Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z ustawowym zadaniem podała niezwłocznie do publicznej wiadomości postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o zarządzeniu wyborów oraz informację o okręgu wyborczym, liczbie wybieranych senatorów i siedzibie okręgowej komisji wyborczej, powołała dla przeprowadzenia wyborów Okręgową Komisję Wyborczą w Rybniku, ogłosiła komunikat o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców (M. P. Nr 40, poz. 710 z dnia 30 września 2004 r.) oraz przyjęła od 16 komitetów wyborczych zawiadomienia o zamiarze zgłoszenia kandydata na senatora. Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej w tej sprawie jest ogłoszony w Monitorze Polskim z dnia 21 października 2004 r. Nr 43, poz. 760.

- * Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 122 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej rozpatrzyła sprawozdania finansowe komitetów wyborczych z wyborów uzupełniających do Senatu przeprowadzo-

nych w dniu 28 marca 2004 r. w okręgu wyborczym nr 3 (w województwie dolnośląskim z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej we Wrocławiu).

Do złożenia sprawozdań było zobowiązanych 14 komitetów wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła sprawozdania 12 komitetów, a odrzuciła sprawozdanie 1 komitetu (KWW Janusza Korwin - Mikke), ponieważ komitet ten przyjął na swoje konto wpłatę po dniu wyborów, co stanowi naruszenie przepisów art. 110 ust. 4 pkt 1 Ordynacji wyborczej skutkujące odrzuceniem sprawozdania.

W związku ze sprawozdaniem, do którego nie załączono opinii i raportu biegłego rewidenta (KWW Krzysztofa Wroneckiego) Państwowa Komisja Wyborcza, po dokonaniu szczegółowej analizy przepisów Ordynacji wyborczej, zajęła stanowisko, że sprawozdanie wyborcze bez załączonego audytu biegłego rewidenta nie spełnia warunków, o których mowa w art. 120 ust. 1 w związku z ust. 2 i 4 Ordynacji wyborczej. Z przepisu tego wyraźnie wynika, że sprawozdaniem wyborczym jest sprawozdanie sporządzone przez komitet wyborczy według wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Finansów wraz z opinią biegłego rewidenta i raportem. Składając sprawozdanie finansowe niezgodnie z ustawowymi wymaganiami, bez opinii i raportu biegłego rewidenta, komitet wyborczy faktycznie nie złożył sprawozdania wyborczego przewidzianego w art. 120 ust. 1 Ordynacji wyborczej. W konsekwencji w odniesieniu do takiego komitetu mają zastosowanie przepisy art. 226 ust. 1 pkt 2 Ordynacji wyborczej.

*** Państwowa Komisja Wyborcza udzielała informacji, opinii i wyjaśnień w sprawach związanych ze stosowaniem przepisów ustaw wyborczych.**

- W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt P 20/03 - Dz. U. Nr 167, poz. 1760) zasygnalizowała Marszałkowi Sejmu konieczność podjęcia prac legislacyjnych dotyczących zmian w ustawie z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Komisja wskazała, iż powyższym wyrokiem Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 84d ust. 2 - 4 Ordynacji wyborczej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i przepis ten utraci moc obowiązującą z dniem 31 marca 2005 r. Konsekwencją zaś utraty mocy art. 84d ust. 2 - 4 będzie brak trybu orzekania przypadku korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy z naruszeniem prawa. Ponadto, powyższy wyrok Trybunału Konstytucyjnego uzasadnia potrzebę dokonania analizy analogicznych regulacji prawnych w innych ustawach tworzących system prawa wyborczego w Polsce.

Sygnalizując powyższe potrzeby legislacyjne Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła jednocześnie gotowość udziału w tych pracach.

Równocześnie Krajowe Biuro Wyborcze podjęło w tym zakresie robocze współdziałanie z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

- W sprawie wygaśnięcia mandatu radnego gminy w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej z wykorzystywaniem mienia komunalnego, które mieniem takim zostało w toku kadencji, zajęła następujące stanowisko.

Zgodnie z art. 24f ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) radny nie może prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy, w której uzyskał mandat. Jednakże mandat radnego prowadzącego taką działalność nie wygasa z chwilą złożenia ślubowania. Ustawodawca umożliwił radnemu dostosowanie swojej działalności do wymogów określonych w przywołanym przepisie. Na podstawie art. 24f ust. 1a powołanej ustawy, jak również art. 190 ust. 5 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zmianami) ma on 3 miesiące od dnia złożenia ślubowania na zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy. Analogiczne przepisy zawarte są w ustawie o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) i ustawie o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zmianami).

Powołane ustawy nie zawierają natomiast przepisów regulujących postępowanie w przypadku gdy radny prowadzi działalność gospodarczą z wykorzystaniem mienia, które w trakcie kadencji zostało przejęte przez gminę.

W ocenie Państwowej Komisji Wyborczej także w takiej sytuacji radny nie może łączyć mandatu radnego z prowadzeniem działalności, o której mowa w art. 24f ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednakże zgodnie z wykładnią systemową mandat ten nie powinien wygasać z chwilą przejścia przez gminę mienia, z użyciem którego radny prowadzi działalność gospodarczą.

Należy więc przez analogię zastosować przepis art. 24f ust. 1a ustawy o samorządzie gminnym. Zatem radny jest obowiązany do zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej z wykorzystaniem mienia gminy w ciągu 3 miesięcy od otrzymania informacji o przekazaniu na rzecz gminy obiektu, w którym prowadzi on działalność. Niewypełnienie tego obowiązku stanowi podstawę do stwierdzenia przez radę wygaśnięcia mandatu radnego w trybie art. 190 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw.

- Wyjaśniając wątpliwości dotyczące prawa wybieralności do danej rady przypomniała, iż zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw warunkiem posiadania prawa wybieralności do danej rady jest stałe zamieszkiwa-

nie na obszarze działania tej rady (art. 7 i art. 5), którego potwierdzeniem dla potrzeb prawa wyborczego jest między innymi wpis do stałego rejestru wyborców prowadzonego przez gminę.

Jednakże stwierdzenie, czy osoba ubiegająca się o mandat radnego posiada prawo wybieralności zależy od tego, czy zamieszkuje ona na terenie tej gminy, której mandat ma objąć, przy czym dla ustalenia faktu stałego zamieszkiwania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Artykuł 25 KC stanowi bowiem, że miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Tak więc stałe zamieszkiwanie jest kwestią faktu, a nie zapisu w ewidencji mieszkańców związanego z zameldowaniem na pobyt stały lub wpisu do rejestru wyborców.

Rada gminy przed podjęciem uchwały o obsadzeniu mandatu radnego zwracając się do właściwego organu o sprawdzenie, czy kandydat nie utracił prawa wybieralności, może określić sposób ustalenia faktycznego zamieszkiwania na terenie działania danej rady.

Wyborca, który na podstawie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) został na własny wniosek wpisany do rejestru wyborców w gminie i jest jej stałym mieszkańcem uzyskuje potwierdzenie spełnienia warunków, o których mowa w art. 5 i 7 Ordynacji wyborczej, od daty wydania decyzji w sprawie.

- W sprawie wątpliwości co do wygaśnięcia mandatu radnego w trybie art. 190 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, w związku z wyrokiem sądowym za przestępstwo skarbowe, podtrzymała wcześniej wyrażoną opinię, że przez użyty w art. 190 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej wyraz "przestępstwo" należy rozumieć również przestępstwo skarbowe. W odbiorze społecznym różnicowanie skutków przestępstw skarbowych i innych przestępstw byłoby niezrozumiałe przy założeniu, iż celem powołanego przepisu jest ograniczenie możliwości pełnienia funkcji radnego przez osobę świadomie naruszającą porządek prawny.

INFORMACJE PRAWNE

- * W Dzienniku Ustaw Nr 202, poz. 2076 i poz. 2077 z dnia 16 września 2004r. są ogłoszone rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 września 2004 r.:
 - w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w wyborach do Sejmu i Senatu oraz trybu udzielania im dni wolnych od pracy,
 - zmieniające rozporządzenie w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom obwodowych komisji do spraw referendum w referendum ogólnokrajowym oraz trybu udzielania im dni wolnych od pracy.
- * W Dzienniku Ustaw Nr 208, poz. 2125 z dnia 23 września 2004 r. jest ogłoszone rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 września 2004 r. w sprawie należności pieniężnych przysługujących komisarzom wyborczym, członkom komisji wyborczych i osobom powołanych w skład inspekcji w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz trybu udzielania im dni wolnych od pracy.
- * W Dzienniku Ustaw Nr 205, poz. 2093 z dnia 21 września 2004 r. jest ogłoszona uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2004 r. w sprawie ważności wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 11 lipca 2004 r. w województwie dolnośląskim w okręgu wyborczym nr 1.

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ Z ZAGRANICĄ

- * W dniu 9 - 11 września 2004 r. Kierownik Krajowego Biura Wyborczego Kazimierz W. Czaplicki uczestniczył w Konferencji Urzędników Wyborczych Centralnej i Wschodniej Europy, która odbyła się w Tiranie w Albanii.

Współgospodarzem Konferencji obok Stowarzyszenia Urzędników Wyborczych była Centralna Komisja Wyborcza Albanii. W Konferencji uczestniczyli przedstawiciele 12 państw - członków Stowarzyszenia, ponadto przedstawiciele: Rady Europy, Komisji Europejskiej, OBWE, Międzynarodowego Instytutu Demokracji i Pomocy Wyborczej "IDEA", Stowarzyszenia Władz Wyborczych Afryki, Komisji Wyborczej przy Parlamencie Wielkiej Brytanii, Komisji Pomocy Wyborczej USA, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Holandii, Hiszpanii, ODIHR, USAID, a także wystawcy sprzętu wyborczego z Europy, USA i Kanady.

Głównym tematem plenarnej części obrad była problematyka frekwencji wyborczej, w tym w kontekście uczestnictwa w wyborach młodych wyborców.

Omawiano także kwestie prowadzenia badań globalnych nad partiami politycznymi w wyborach oraz doświadczenia z ostatnich wyborów do Parlamentu Europejskiego w państwach Europy Centralnej i Wschodniej.

W ramach warsztatów problemowych dyskusję nad głosowaniem elektronicznym prowadził Kierownik Krajowego Biura Wyborczego Kazimierz W. Czaplicki.

- * W dniach 14 - 16 października 2004 r. w Meksyku odbył się Drugi Iberoamerykański Kurs Sądownictwa Wyborczego, w którym udział wzięli Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Ferdynand Rymarz i Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej Kazimierz W. Czaplicki. Organizatorem wizyty był Trybunał Wyborczy Władzy Sądowniczej Meksyku.

Głównym tematem obrad była problematyka międzynarodowej współpracy wyborczej i znaczenie wymiaru sprawiedliwości wyborczej dla demokracji. Na tym tle omówiono doświadczenia wymiaru sprawiedliwości wyborczej, w tym czynnika społecznego w tym zakresie.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wygłosił problemowe wystąpienie na temat sądownictwa wyborczego w Polsce, które zostało przyjęte z zainteresowaniem i aprobatą. Udzielił także na ten temat wywiadu w telewizji i w prasie.

- * W dniach 9 - 12 października na wyborach parlamentarnych na Litwie przebywali Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stanisław Kosmał oraz dyrektor Zespołu Prezydialnego Krajowego Biura Wyborczego Marian Dziegielewski. Obserwowali oni głosowanie w obwodach w Wilnie i Trokach. Spotkali się także z Centralną Komisją Wyborczą.
- * Przełożono na język polski:

1) Projekt Europejskiej Konwencji o Standardach Wyborczych, Prawach Wyborczych i Wolnościach

- Projekt Europejskiej Konwencji Standardów Wyborczych, Praw Wyborczych i Wolności został przyjęty przez uczestników Międzynarodowej Konferencji Stowarzyszenia Urzędników Wyborczych Centralnej i Wschodniej Europy (ACEEEO) na posiedzeniu w dniach 26-28 września 2002 r. w Moskwie. ACEEEO posiada status konsultanta Rady Europy.
- Projekt uzyskał aprobatę Komisji Europejskiej na 58 Sesji Plenarnej Komisji "Do Demokracji przez Prawo", która odbyła się w 12-13 marca 2004 r. w Wenecji - Opinia Nr 253/2003 CDL-AD(2004)010.

- Przy opracowywaniu Projektu zwrócono pilną uwagę na zalecenia Europejskiej Komisji "Do Demokracji przez Prawo" (Komisja Wenecka).
- 2) Zalecenie Rec(2004)11 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie prawnych, operacyjnych i technicznych standardów głosowania elektronicznego (*zalecenia zostały przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 30 września 2004 r. na 898 posiedzeniu Zastępców Ministrów*).

Z PRAC KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO

- * W dniach 23-24 września 2004 r. w Czarnej w województwie podkarpackim odbyło się spotkanie robocze Kierownika Krajowego Biura Wyborczego z dyrektorami zespołów i delegatur Krajowego Biura Wyborczego.

Zasadniczymi tematami spotkania były zadania Krajowego Biura Wyborczego w 2005 r. w związku z upływem kadencji Sejmu i Senatu oraz Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W tym kontekście opracowano także i przyjęto koncepcję systemu informatyki wyborczej.

Omówiono również zaawansowanie prac legislacyjnych prowadzonych w Sejmie nad zmianami przepisów prawa wyborczego i przyszłe zadania w tym zakresie.

W sferze zadań bieżących główną uwagę poświęcono realizacji budżetu Krajowego Biura Wyborczego w bieżącym roku oraz problematyce gospodarki finansowej w świetle projektu budżetu na 2005 r.